

GETEAKEN ETT

Vacker teak ombord är pricken över i på en välvårdad båt. Praktiskt Båtagande har testat nio teakoljor och två rekonditioneringsmedel för teak.

TEXT & FOTO JOHAN COOKE

Det finns flera tillvägagångssätt för att vårda, eller väcka liv i, teak ombord.

Den troligen vanligaste metoden är att behandla snickerierna med teakolja. Begreppet teakolja är dock lite diffust. Vår genomgång visar på en stor variation när det gäller innehåll och verk samma substanser mellan de produkter som saluförs under etiketten teakolja. De kan bestå av lin- eller kinaolja eller en blandning av bägge. Även linolja blandad med balsamterpentin förekommer. I vissa produkter förekommer också vegetabilisk alkydolja.

Det finns även ett par kombi-produkter med rengörings- och behandlingsmedel – Snappy Teak-Nu, Silver Teak och Golden Teak – som används i flera steg.

Det finns också exempel på båtägare som väljer att lacka utvändig teak. Men endast ett fåtal lacker är lämpade för utomhusbruk. Risken är också att ytan blir för hal.

Teak som lämnas obehandlad får på sikt en silvergrå ton, vilket många båtägare tycker är både enklast och vackrast. Medaljens baksida är att den obehandlade teaken kan få ingrodd smuts om den inte rengörs regelbundet.

Så gjorde vi testet

Alla produkter har testats på en Bavaria 33 segelbåt från 2005 under säsongen 2016. Dels applicerades de elva produkterna, nio teakoljor och två rengörings- och rekonditioneringsmedel för teak, på sittbrunnsbänkarna teakribbor, dels behandlades andra snickerier som sittbrunnsbord, fotstöd och peke. Några tillverkare vill helst att användarna ska behandla teaken med deras speciella medel innan inoljning. Det har vi inte gjort, med undantag för Snappy Teak-Nu och Silver Teak, vilka är rengörings- och rekonditioneringsmedel för teak. Inför testet slipades alla rester av gammal ingrodd teakolja av. Därefter tvättades och skrubbades de träena ytorna med en mjuk borste och varmvatten blandat med såpa som sedan spolades bort.

Under hela sommaren utsattes den behandlade teaken dels för besättningens slitage, dels för solens UV-strålning och regn. Någon återinoljning under båtsäsongen gjordes inte.

Följande egenskaper bedömdes:

- * Teakoljans konsistens, om den rinner för lätt under appliceringen.
- * Torrhalt/täckningsförmåga.
- * Hur lätt/svårt det är att torka bort oljespill på gelcoat eller liknande.
- * Hållbarhet. Hur länge varje produkt behåller sin ursprungliga nyans innan den börjar tappa sin lyster.

Renslipat, tvättat och torrt. Snart är det dags att applicera testprodukterna på tofterna i sittbrunnen.

Ingen av metoderna ovan ökar teakens livslängd, utan det är mer en estetisk fråga.

På vårrustningslistan

De flesta som oljar in snickerierna gör det en gång per säsong, under våren. Men det är inte tillräckligt. Växlingar i vädret, med mycket sol och regn, nöter på alla produkter i vårt test. Och därför behövs två eller till och med fyra behandlingar, framför allt med teakolja, för att träet ska behålla sin fina nyans under hela båtsäsongen.

– Välj helst en teakolja med hög torrhalt, som är den olja som blir kvar när lösningsmedlet i oljan dunstat bort. En teakolja med en torrhalt på mellan 30 och 50 procent är bra. Om torrhalten är för hög kan teaken bli kladdig av sol och värme, säger Anders Ahrel på Oppboga Säteri med egen linoljetillverkning.

PB:s genomgång av teakoljor visar på brister när det gäller produkternas innehållsförteckningar. Ofta går det inte att läsa sig till på förpackningarna vad teakoljan innehåller. Sällan finns information om torrhalten eller teakoljans täckförmåga. (Torrhalt är dock inte aktuellt för rengörings- och rekonditioneringsmedel som inte innehåller olja.)

Några av de här upplysningarna kan finnas på produkternas säkerhets- eller produktdatablad. Men i de flesta fall behövde vi kontakta tillverkarna för att få fram uppgifterna.

Ytterligare skillnader

Förutom innehållsmässiga skill-

nader så skiljer sig oljorna åt i konsistensen. Lättflytande oljor, oftast med mycket lösningsmedel, kan sprätta på omgivande material när man arbetar med en pensel. Vidare kan lättflytande oljor krypa under maskeringstejpen, vars klister då kan lösas upp.

Teakoljornas nyanser skiftar, från färglöst till bärnstensfärgat. Till exempel är paraffinolja genomskinlig och tonar inte träet, medan färgade oljor ger träet en mörkare nyans. En annan skillnad är att teakoljor med kinaolja innehåller tungolja som kan

LYFT

tränga djupare i träet och är mer beständig.

Flera andra faktorer påverkar slutresultatet. Det kan till exempel vara om oljan innehåller substanser som ger förbättrat UV-skydd eller handla om vilken kvalitet den teak som finns ombord håller. Generellt är oljor av hög kvalitet dyrare än de enklare.

För bästa effekt

Underarbetet är alltid viktigt. Innan du oljar in teaken ska ytan vara rengjord och torr. Tvätta rent med såpa och vatten. An-

vänd en mjuk borste och skrubba först tvärs mot fiberriktningen och sedan längs fibrerna. Därpå sköljer du rent med mycket vatten. Om du behöver ta bort gammal ingrodd olja kan du slipa längs med träfibrerna och sedan tvätta och spola rent.

– Försäkra dig om att teaken är helt torr innan du oljar in den. Annars kan vattnet som stängs in

av oljan orsaka mögel i form av prickar eller fläckar. För att förebygga mögel är det bra att välja teakolja som innehåller antimögelmedel. Överflödiga olja ska torkas bort innan det torkar, säger Anders Ahrel.

Ytterligare saker att tänka på är att aldrig använda högtryckstvätt, som sliter hårt på teak. Arbetstemperaturen måste vara över dagpunkten, den temperatur då ytkondens bildas, men applicera inte oljan i direkt sol-

ljus. Har träet redan hunnit bli grått, fast du vill ha teaken originalguldbrun, kan du använda någon rengöringsprodukt för teak. Om du ska olja in ny, obehandlad teak, gör det då i tre steg, råder Anders Ahrel. Först ska du blanda in två tredjedelar lösningsmedel i oljan. Den andra omgången ska vara hälften olja och hälften lösningsmedel. För det tredje steget kan du använda teakolja, eftersom dagens teakolja innehåller mycket lösningsmedel som exempelvis kan bestå av lacknфта.

Biltema Kinaolja

Pris: 149 kronor

En av testets billigaste oljor. Har en hög torrhalt på 50 procent. An delen kinaolja utgör 85 procent av oljedelen och produkten är kombinerad med fet alkyd- och linolja. När vi penslade ut oljan hade den högre konsistens än de flesta andra oljorna. Oljan hade en bra täckningsförmåga. På sittbrunnsbordet höll nyansen till september, medan hållbarheten på sittbrunnsbänkarnas teakribbor var två veckor kortare.

+ Billig
Hög torrhalt

– Förlorade nyansen tämligen fort för att vara en kinaolja

Hempel Teak Oil

Pris: 209 kronor

Hempel må vara en välkänd tillverkare, men oljan presterade skrävt för vårt ändamål. Nyansen blev märkbart sämre redan i början av juli. När vi behandlade träytorna märkte vi direkt att oljan rann för lätt. En förklaring är nog att torrhalten är låg, bara 21 procent. En annan orsak kan vara att produkten innehåller torkande oljor med låg viskositet. Därför passar den här oljan bättre för tidigare obehandlad teak.

+ Innehåller antimögelmedel

– Rinner för lätt
Låg torrhalt

International Teak Oil

Pris: 155 kronor

Internationals teakolja klarade sig betydligt bättre än genomsnittet. När vi applicerade oljan sög teaken in oljan snabbt. Även täckningsförmågan är god. Samma mängd olja räckte till att behandla större ytor jämfört med de flesta andra oljorna. Nyansen höll i sig till mitten av augusti innan den gradvis började blekna.

+ Lätt att arbeta med
+ Djupträngande

– Tendens till att rinna lite för lätt

Kanaboat Silver Teak

Pris: 298 kronor

Föredrar du grå teak är Silver Teak ett utmärkt val. Den ursprungliga silvergrå nyans som blev resultatet av vår behandling i maj höll i sig hela säsongen. Det var en enkel och snabb process. Produkten består av två flaskor. Först behandlar du med Silver Teak Clean som rengör träet på djupet. Därefter appliceras Silver Teak Protect. Medlen innehåller ämnen som sägs tränga in i teaken och gör den motståndskraftig mot smuts.

+ Håller borta smuts
Hållbart resultat
+ Miljövänlig

– Användbar bara om du vill ha skyddad silvergrå teak

Multimarine Teak Oil

Pris: 163 kronor

Testets bästa olja. En av orsakerna är den höga torrhalten. Oljan var enkel att applicera och höll sin vackra bärnstenskulör fram till mitten av september. Men sedan tappade den tydligt sin nyans på teaken i sittbrunnen. På peket höll den två veckor längre. Medan andra tillverkare lyfter fram sina specialprodukter för djuprengöring och neutralisering uppger Multimarine bara att underlaget ska vara rent och torrt.

+ Hög torrhalt
Prisvärd

– Inga

Nitor Teakolja

Pris: 100 kronor

Nitors lätt brunfärgade teakolja må ha hög torrhalt men har en tendens att rinna väl mycket. När vi försiktigt applicerade Nitors olja på tre teakribbor flödade oljan delvis över på ribborna som var avsedda för en annan olja. Det drar ner helhetsbetyget. Oljans hållbarhet på sittbrunnsteaken varade till slutet av juli för att sedan försämrats snabbt. På fotstödet blev hållbarheten tre veckor längre.

+ Billig

– Rinner för lätt

Owatrol Teakolja

Pris: 169 kronor

Owatrols teakolja var enkel att lägga på och hade en perfekt konsistens under appliceringen. Den visade ingen tendens att börja rinna in under maskeringen eller på gelcoat intill. Teakoljans klara ton höll i sig fram till början av september, både på sittbänkarnas teakribbor och sittbrunnsbordet.

+ Bra konsistens
+ Lång hållbarhetstid

– Inga

Produkt	Biltema Kinaolja	Hempel Teak Oil
Inköpsställe	www.biltema.se	www.hjertmans.se
Pris	149 kr	209 kr
Förklaring	Kinesisk olja kombinerad med en fet alkyd och linolja	Baserad på alkydharts, torkande oljor med låg viskositet och antimögelmedel
Innehåll	1 liter	0,75 liter
Kulör	Klar	Färglös
Densitet	0,87 g/cm ³	0,84 g/cm ³
Täckförmåga	4–10 m ² (1 liter)	3–8 m ² (0,75 liter)
Torrhalt	45%	21%
Arbets-temperatur	Över +4 °C	Över +5 °C
Torktid	1 dygn, beroende på temperatur och luftfuktighet	8 timmar
Betyg	☆☆☆	☆☆☆

Respect Teak

Pris: 149 kronor

Respects teakolja gav ett dubbeltydigt resultat. Teakribborna i sitt-brunnen höll färgen fram till mitten av juli, medan peket höll till början av september. Jämfört med övriga produkters hållbarhet var det ingen annan leverantör som uppvisade lika stor tidsskillnad. I övrigt var Respects teakolja lätt att applicera och gav en vacker gulbrun nyans.

- + Hög torrhalt
Vacker nyans
- Varierat resultat

Snappy Premium Marine Teak Oil

Pris: 347 kronor

Appliceringen av Snappys teakolja var enkel. Oljan täcker bra utan att rinna. Den ljusbruna färgen gav en mycket vacker nyans. Enligt tillverkaren är hållbarheten fyra till sex gånger längre än andra teakoljor. Men Snappys teakolja började blekna redan i slutet av juni. Innan teakoljan appliceras går det att använda steg 1 och steg 2 i Snappy Teak-Nu-serien.

- + Vacker färg
- Inte så lång hållbarhet

Snappy Teak-Nu

Pris: 379 kronor

Rengöringskitet Snappy Teak-Nu kräver mer arbetstid. Men resultatet blev utmärkt. Teaken höll färgen fram till slutet av september. Kitet består av två flaskor och borstar. Först ska teaken blötas ordentligt. Sedan skrubbas innehåll i flaska 1 (kaustiksodalösning och tensider) in. Efter några minuter ska den bruna geggan som bildas sköljas bort. Därpå ska flaska 2 (saltsyralösning) skrubbas in tills teaken får en gyllengul/orange nyans.

- + Nyans som håller länge
- Aluminium och annat kan missfärgas, måste maskeras
Sliter på teaken, precis som slipning

Starbrite Premium Golden Teak Oil

Pris: 260 kronor

Det här är en av de bästa oljorna i testet. Den är lätt att stryka på och rinner inte. Efter spill var oljan lätt att torka bort. Oljan tappade inte sin nyans förrän i mitten av september. Oljan kan – precis som Snappys teakolja – vara det tredje och sista behandlingssteget. Steg ett består av djuprengörare och steg två är neutralisering, steg som vi inte genomförde i vårt test.

- + Missfärgar inte gelcoat eller aluminium.
Mycket bra resultat
- Dyr

International Teak Oil	Kanaboat Silver Teak	Multimarine Teak Oil	Nitor Teakolja	Owatrol Teakolja	Respect Teak	Snappy Premium Marine Teak Oil	Snappy Teak-Nu 1 och 2	Starbrite Premium Golden Teak Oil
www.seasea.se	www.seasea.se	www.hjertmans.se	www.jula.se	www.watski.se	www.seasea.se	www.hjertmans.se	www.erlandsonsbygga.se	www.watski.se
155 kr	298 kr	163 kr	100 kr	169 kr	149 kr	347 kr	379 kr	260 kr
Linolja och kinesisk träolja	Alkali och kisel. Rengör på djupet/sealer, 2 flaskor	Linoljebaserad med kinesisk träolja. UV-skydd	Innehåller linolja och mineralolja. UV-skydd	Owatrololja, alkyd-uretan harts	Linolja och plantoljor	Tungnötsolja, UV-blockerare, polymerisering och kemikalier	Rengörings- och rekonditioneringsmedel för teak. 2 flaskor och 2 borstar	Alkydolja utvunnen från förnybara källor (vegetabilisk olja). UV-skydd
0,5 liter	0,5 liter x 2	1 liter	1 liter	0,5 liter	0,5 liter	0,95 liter	2 x 0,95 liter	0,5 liter
Transparent	Klar. Blir silvergrå	Bärnstensfärgad	Brun	Klar	Gulbrun	Ljusbrun	Flaska 1: Lila. Flaska 2: Orange/gul	Ljusbrun
Ca 0,80 g/cm ³	1110 kg/m ³	0,81 g/cm ³	0,85 g/cm ³	0,87 plus/minus 0,05 g/cm ³	0,90 g/cm ³	0,8 g/ml	Flaska 1: 1,035 g/ml. Flaska 2: 1,02 g/ml	(20 °C): 0,8 g/ml
5–15m ² (1 liter)	3–4 m ² (0,5 liter)	5–10 m ² (1 liter)	10–15 m ² (1 liter)	2,5–3,5 m ² (0,5 liter)	4–5 m ² (0,5 liter)	12–15 m ² (0,95 liter)	12–24 m ² (0,95 liter)	7,5 m ² (0,5 liter)
33 %	11,50 %	50 %	40 %	40 %	50 %	35 %	Inte aktuellt	35 %
Över +5 °C, max 35 °C	Över 5 °C	+5 till max 35 °C	Över 10 °C	+5 °C, max +35 °C	5–25 °C, torrt väder	Över + 8 °C	Över +8 °C, ej i starkt solljus	15–20 °C
Cirka 1 dygn, beroende på temperatur och luftfuktighet	0,5–1 timme vid 20 °C	1 till 3 timmar vid 20 °C	1 dygn, helt beroende på temperatur. Ytan torkar fortare, kärnan tar längre tid	Genomtorr 48 timmar, beroende på temperatur och luftfuktighet	4–12 timmar, beroende på temperatur och luftfuktighet	1 tim dammtorr / 10 tim genomtorr under normala förhållanden	Varierar beroende på värme och vind	20 till 30 min (dammtorr), genomtorr på 24 timmar